

УТВЪРДИЛ:

ИНЖ. ЛАЗАР ЛАЗАРОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА АПИ

ИНСТРУКЦИЯ ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В АГЕНЦИЯ „ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА”

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С настоящата инструкция се уреждат общи единни правила и единна процедура за създаване и поддържане на система за управление на риска в рамките на централната администрация (ЦА) и специализираните звена (СЗ) в Агенция „Пътна инфраструктура” (АПИ).

Чл. 2. Управлението на риска е елемент от системата за финансово управление и контрол на Агенция „Пътна инфраструктура”, включваща политики и процедури, въведени от ръководството, в съответствие със Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, с цел да се осигури разумна увереност, че целите на Агенцията ще бъдат постигнати.

Чл. 3. (1) По смисъла на тази инструкция управлението на риска представлява съвкупност от процеси на идентифициране, оценяване и контролиране на потенциални събития или ситуации, които могат да повлияят негативно върху постигане целите на Агенцията.

- (2) При оценката на риска в АПИ следва да вземе предвид:
- 1.Рисковете, които съществуват в дейността на АПИ;
 - 2.Възможните последствия и общия ефект при реализация на рисковете;
 - 3.Ефективни методи за идентифициране и оценка на възможни рискове;
 - 4.Вътрешни процедури по контрол за превенция и управление на риска;
 - 5.Алтернативни действия в случай на реализация на рискове;
 - 6.Доброто управление на поемането на риск се разглежда като предпоставка за постигане на устойчиво подобрене на дейността на организацията.

Чл. 4. (1) Управлението на риска при дейностите на централната администрация и специализираните звена на АПИ се осъществява чрез:

- 1.Годишна работна среща относно централизираното управление на риска в АПИ;
- 2.Ограничаване на рисковете посредством система за вътрешен контрол;
- 3.Контрол върху риска и продължителен мониторинг върху изпълнението на ограничаващи риска мерки.

(2) Управлението на риска при дейностите на АПИ се осъществява на следните нива:

- 1.АПИ като цяло;
- 2.Структурни звена на АПИ;
- 3.Инфраструктурен проект според източника на финансиране.

Чл. 5. Управлението на риска е отговорност на Председателя на УС на АПИ, Ръководители на структурни звена, Комитета по управление на риска в АПИ, Работни групи от оценители на риска, Координатори по управление на риска и Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

Чл. 6. (1) Комитета по управление на риска се назначава със заповед на Председателя на УС на АПИ.

(2) Функциите и правомощията на Комитета по управление на риска са:

- 1.Координира и контролира дейностите по управлението на риска в структурата и дейността на АПИ;
- 2.Предлага контролни дейности за управление на рисковете;

3. Приема и предлага за одобрение от УС на АПИ планове за управление на рисковете, координира, контролира и отчита тяхното изпълнение;

4. Координира, осигурява методически и контролира разработването на правила, процедури, политики и стандарти за анализ на риска и оперативен контрол;

5. Съгласува Стратегията и модела за управление на риска в АПИ;

6. Определя риск-апетита (прага на търпимост) на Агенция „Пътна инфраструктура”, основан на рискови приоритети (например граници, под които ограничаването на риска ще се окаже неприемлив за АПИ).

(3) При изпълнението на задълженията си по ал. 2 Комитета по управление на риска се подпомага от служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

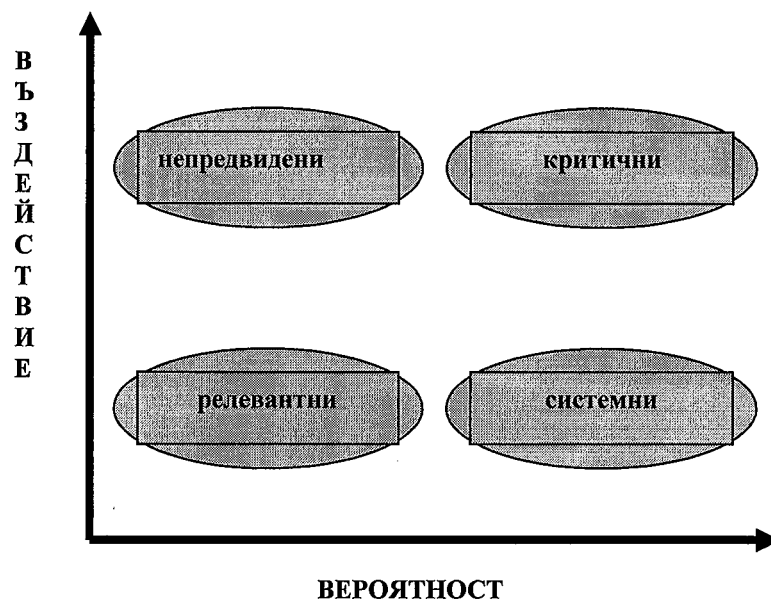
(2) Дирекциите на централната администрация, с изключение на дирекция „Вътрешен одит”, координират дейността си по оценка и управление на риска с дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

(4) Директорът на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” е Председател на Комитета по управление на риска.

(5) Членове на комитета по управление на риска са Директорите на всички дирекции в ЦА на АПИ, с изключение на Директора на Дирекция „Вътрешен одит” и минимум трима представители от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

Чл. 7. (1) Определянето на Риск-апетита (прага на търпимост на риска) се извършва чрез поставянето на разграничителна линия между рисковете, които изискват незабавно действие от страна на АПИ и рискове, които могат да бъдат поставени под наблюдение.

1. При определяне на Риск-апетита (прага на търпимост на риска) се използва следната интерпретация на рисковите приоритети (виж фигурата по-долу):

Приоритет 1 : Критични рискове- това са рисковете, които притежават и двата фактора, оценени със стойност над или равна на 3. Обикновено това е група рискове, които изискват незабавното внимание и подробно разглеждане на дейностите, свързани с управление на риска.

Приоритет 2 : Непредвидени рискове- тези рискове трябва да бъдат контролирани преди „системните рискове”, тъй като въздействието им може да бъде значително, въпреки че вероятността да се случат е по-малка отколкото при критичните рискове. За такива рискове обикновено се взимат предпазни мерки (например избухване на пожар).

Приоритет 3 : Системни рискове- Тези рискове са с голяма вероятност да се случат, но въздействието им е сравнително ниско. За такива рискове обикновено се взимат предпазни мерки. По-скоро трябва да се има предвид ефектът на натрупването (например поредица от малки проблеми с голямо въздействие при натрупване или системно нарушение).

Приоритет 4: Релевантни рискове- Тук се отнасят рисковете, при които и двата фактора са оценени под 3. Основани на нивото рискова допустимост, тези рискове привличат вниманието или не. Това зависи от наличните ресурси и от изискванията на заинтересованите страни.

2. При определяне на Риск-апетита (прага на търпимост) на риска рисковете могат да се категоризират и в зависимост от рейтинга / OPP¹ в четири основни групи:

Риск	Степен на уязвимост (Рейтинг / OPP²)
Рискове с нисък рейтинг	От 1 до 5
Рискове със среден, клонящ към нисък рейтинг	От 6 до 10
Рискове със среден, клонящ към висок рейтинг	От 11 до 18
Рискове с висок рейтинг	От 19 до 25

Чл. 8. (1) Анализа и оценката на риска се извършва от Работни групи за оценка на риска.

(2) Работните групи от оценители на риска, подпомагат дейността на Комитета за управление на риска и могат да бъдат сформирани от представители на всички Дирекции на Агенцията от централната администрация със заповед на Председателя на Управителния съвет на АПИ.

(3) Работните групи се сформират от минимум 5 члена, които следва да притежават добро разбиране и експертни познания за дейностите в които се извършва оценката на риска, умения и опит за оценяване и управление на комплексни рискови фактори.

(4) В състава на работните групи в ЦА на АПИ, участват минимум двама служители от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

Чл. 9. (1) Всеки Директор на Дирекция определя координатор по управление на риска, който е член на работната група от оценители на риска.

1. Координаторите по управление на риска контактуват със служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” и им съдействат при осъществяването на процеса по управление на риска за съответната Дирекция.

¹ Методът на изчисление на Рейтинга на риска е разгледан в Глава трета, Чл.19, ал. 5

² OPP – Общ резултат от риска

2. При необходимост Координаторите по управление на риска осигуряват служителите от съответната Дирекция за сформирание на работна група за оценка на риска в административното звено.

Чл. 10. (1) Функциите и правомощията на членовете на Работните групи и Координаторите от съответните Дирекции са:

1. Идентифицират значимите рискове на ниво дирекция, проект или обект;
2. Оценяват степента на негативно влияние (въздействие) на тези рискове върху постигането на стратегическите и оперативните цели на АПИ;
3. Оценяват степента на вероятност рисковете да се сбъднат;
4. Предоставят информация и предложения за необходими действия и въвеждане на контролни дейности с цел ефективно и ефикасно управление на риска в АПИ;
5. Съдействат на служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” при осъществяването на процеса мониторинг на управление на риска за съответната Дирекция, проект или обект, като осигуряват информацията относно:
 - a. Наличие и достатъчност на мерки за управление на риска;
 - b. Необходимост от създаване на нови мерки за нови критични рискове;
 - c. Необходимост от промяна на мерките за управление на риска, където предприетите мерки са се оказали недостатъчни;
 - d. Необходимост от намаляване на мерките за управление на риска, когато те са ненужни;
 - e. Необходимост от определяне на крайните срокове и отговорности за осъществяване на гореспоменатите дейности.
6. При необходимост присъстват на срещите на Комитета по управление на риска.

Чл. 11. По предложение на директора на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” Председателя на УС на АПИ може да допълни състава на Комитета по управление на риска и Работната група за оценка на риска и с други експерти.

Чл. 12. Служителите на АПИ са длъжни да съобразяват в дейността си оценка и управление на риска със задължителните указания на съответните Управляващи органи / Изпълнителни агенции, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, както и на Министерството на финансите.

Чл. 13. (1) Директорът на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” дава методически указания за изпълнението на настояща инструкция, които са задължителни за служителите на АПИ, членовете на екипите по Постановление № 330 на МС от 5.12.2011 г. (за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, за финансовата рамка 2007 - 2013 г.) и изпълнителите по договори за обществени поръчки.

(2) Изпълнението на ал. 1 се осигурява чрез включване на стандартна клауза в договорите с изпълнителите на обществени поръчки и в договорите с външните членове на екипите за изпълнение на инфраструктурни проекти по ПМС 330/2011.

Чл. 14. Годишната работна среща за централизираното управление на риска в АПИ е процес на взаимодействие между оценителите на риска в работните групи за оценка на риска, под ръководството и с помощта на Комитета по управление на риска с цел изготвяне на Риск-регистър и предприемането на ограничаващи мерки на рисковете, които могат да повлияят негативно върху постигане целите на Агенцията.

Чл. 15. (1) Годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ се провежда веднъж годишно, в началото на текущата година и се осъществява на следните етапи:

1.Преглед за предходната година на дейностите на дирекциите/звената и на идентифицираните в дейността им рискове (съществуващи, нововъзникнали и отпаднали) на база изготвените собствени риск-регистри за всяка една дирекция/звено.

2.Разглеждане на определените цели на организацията - разработен и утвърден стратегически и оперативен планове, с ясно дефинирани стратегически и оперативни цели;

3.Идентифициране на събитията - потенциалните събития, които могат да повлияят негативно върху постигането на целите на АПИ;

4. Оценка на риска - потенциалните събития трябва да бъдат оценени от гледна точка на вероятността да настъпят, както и въздействието, което ще окажат;

5. Определяне на реакция спрямо риска – избира се евентуалната реакция към събитията, които биха повлияли негативно върху дейността на Агенцията;

6. Определяне на необходимите контролни дейности за ограничаване на идентифицираните рискове;

7. Определяне на отговорните лица и сроковете за изпълнение на контролни дейности за ограничаване на риска.

(2) Събраните от вътрешни/външни одити данни се вземат предвид като допълнителна информация в процесите по идентифициране и оценка на риска.

(3) Председателят Комитета по управление на риска инициира годишната работна среща.

Глава втора

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА РИСКА В СИСТЕМАТА НА ЦЕНТРАЛНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ НА АПИ

Чл. 16. (1) Рисковете се определят на базата на целите, които си е поставила Агенция „Пътна инфраструктура“.

(2) Ръководството на АПИ поставя целите за следващата календарна година преди започване на годишната работна среща.

Чл. 17. (1) При идентификацията на рисковете акцентът трябва да бъде поставен върху сравнително малък брой ключови рискове, които е необходимо да бъдат управлявани.

(2) По време на процеса за определяне на риска се вземат предвид следните типове рискове:

1. **външни рискове** – рискове, свързани с външни обстоятелства /като например търгове, изпълнители по обществени поръчки и други външни организации и лица, медии и др./

2. **вътрешни рискове** – рискове, свързани с централната администрация и специализирани звена на АПИ и процеса на работа (например рискове, свързани със системата за обмен на данни, проблеми, свързани с човешкия ресурс, промени в

работните задачи, неефективно управление и др.).

Чл. 18. (1) Идентифицирането на риска се извършва съвместно от оценителите на риска в работните групи за оценка на риска.

(2) Резултатът от този етап е Регистър на идентифицираните общи рискове в АПИ съгласно формата по Приложение № 1.

Глава трета

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РИСКА В СТРУКТУРАТА НА АПИ

Чл. 19. (1) Оценката на риска в АПИ се извършва по време на годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ.

(2) Оценката на риска се осъществява от оценителите на риска, определени със Заповед от Председателят на УС на АПИ.

(3) Въз основа на Регистъра на идентифицираните общи рискове в АПИ, всеки оценител осъществява самостоятелна оценка. Оценката на риска се извършва на базата на двуфакторен модел, където оценяваните фактори са:

1. Възможност за реализация на риска;
2. Въздействие на събитието, в случай, че рискът се реализира.

(4) Всеки индивидуален риск се оценява по скала от 1 до 5, както е посочено:

оценка	Възможност/Вероятност	Въздействие
1	Почти невъзможен	Незначително въздействие
2	Не много вероятен	По-ниско от средното въздействие
3	Средна вероятност (50%)	Средно въздействие
4	Над средната вероятност	Над средното въздействие
5	Определено, вече настъпило събитие или почти сигурно	Катастрофа

(5) Рейтингът (Общ резултат от риска) на риска се изчислява по следната формула:

$$P \times S = V$$

Където: P – вероятност от настъпване на събитието;

S – въздействие (значимост на събитието);

V – рейтинг на риска (OPP);

(6) При оценяване на рисковете се изследват следните елементи:

1. Ниво на материална и финансова стабилност;
2. Сложност на законови норми и правила;
3. Минал опит и осъзнати грешки;
4. Ефективност на контрола;
5. Определяне на получените данни, в резултат от предишни одити, инспекции и контрол;
6. Промени в процедурите, структурите и т.н.;
7. Географски и политически фактори.

чл. 20. (1) Стандартното отклонение на риска се изчислява отделно за всеки риск, както за фактора „вероятност”, така и за фактора „въздействие” по следните формули:

$$SDL = \sqrt{\frac{(L_1 - AL)^2 + (L_2 - AL)^2 + (L_3 - AL)^2 + \dots + (L_n - AL)^2}{n}}$$

Където: SDL- Стандартно отклонение на риска по фактора „вероятност”;

L- Индивидуална оценка на конкретен риск по фактора „вероятност” на всеки оценител на риска;

AL- Обща вероятност (средноаритметичната стойност от оценките на всички оценители на риска за конкретен риск по фактора „вероятност”)

$$AL = \frac{(L_1 + L_2 + L + \dots + L_n)}{n}$$

n- брой на оценките.

$$SDE = \sqrt{\frac{(E_1 - AE)^2 + (E_2 - AE)^2 + (E_3 - AE)^2 + \dots + (E_n - AE)^2}{n}}$$

Където: SDE- Стандартно отклонение на риска по фактора „въздействие”;

E- Индивидуална оценка на конкретен риск по фактора „въздействие” на всеки оценител на риска;

AE- Обща вероятност (средноаритметичната стойност от оценките на

всички оценители на риска за конкретен риск по фактора „въздействие“)

$$AE = \frac{(E_1 + E_2 + E + \dots + E_n)}{n}$$

n- брой на оценките.

(2) Въз основа на резултатите, председателят на Комитета по управление на риска определя „рискове под въпрос“, които имат стандартно отклонение повече от 1 (оценителите прилагат различни начини на оценяване на риска).

(3) Рисковете под въпрос се оценяват отново от оценителите, като се следва описаната процедура, която продължава до момента, в който се постигне консенсус.

(4) След постигането на консенсус за всеки риск (стандартното отклонение на въздействието и вероятността са равни или по-малки от 1 и „общото въздействие“ и „общата вероятност“ са установени), двете цифри се умножават и се получава крайният резултат от оценяването.

(5) Рисковете се подреждат в низходящ ред по важност (Рейтинг).

чл. 21. (1) По време на годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ, оценителите на риска следят за следното:

1. Преглед и анализ на резултатите от идентифицирането и оценката на риска;
2. Съобразяване с прага на търпимост /Риск-апетит/ на риска определен от Комитета по управление на риска в АПИ;
3. Обсъждане на основните методи и мерки за ограничаване на най-критичните рискове;
4. Определяне на отговорни експерти за прилагането на мерки за ограничаване на риска.

Чл. 22. (1) Председателят на Комитета по управление на риска подготвя единен документ /Риск-регистър/ във формата по Приложение №. 1 стъпка 3, основан на индивидуалните оценки, представени от оценителите на риска.

(2) В единния документ по ал. 1 оценката на всеки риск представлява средното аритметично число от оценките на всички оценители, представени поотделно за въздействието и вероятността.

Чл. 23. По време на годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ, се представят резултатите от оценката на

всички оценители, където подробно да се обсъждат и се взима решение кои от рисковете трябва да бъдат смятани за „критични“, като се отчита, че не всички рискове с висока обща оценка могат да бъдат ограничени (например някои от рисковете могат да имат висока обща оценка, но е възможно да представляват външна опасност, поради което не могат да бъдат ограничени от АПИ).

Чл. 24. (1) По време на годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ, след като идентифицираните рискове са оценени по фактори въздействие и вероятност от работните групи по оценяване на риска, се определя подходящата реакция към всеки от рисковете, която може да бъде:

1. Ограничаване на риска – Ограничаването на риска представлява намаляване или третиране на риска чрез прилагане на контроли (например, чрез законодателството, партньорство и сътрудничество, повишаване на ефикасността на контрола чрез засилване на съществуващите контроли или въвеждането на нови и т.н.) с цел да се намали остатъчният риск. Решението да се ограничи даден риск изисква: адекватен подбор на действията в съответствие с оценката на риска; добро разбиране в сферата на вътрешния контрол; внимателно анализиране на разходите и ползите от контрола; дефиниране на специфични дейности за ограничаване или третиране на риска и ясно определяне на роли и отговорности. Рисковете, обект на тази реакция трябва да се наблюдават периодично;

2. Прехвърляне на риска - Прехвърляне или споделянето на риска по същество означава да се влезе в партньорство с трета страна, така че той да бъде управляван съвместно. Типични примери за прехвърляне на риска са застраховането, публично-частните партньорства, различни степени на сорсинг споразумения и др. Подобни схеми позволяват достъп до допълнителен ресурс (например контролни дейности или опит и квалификация), като в същото време ограничават възможността от загуба на контрол над дейностите, която е възможна при 100% прехвърляне на трета страна. Ръководителите на структурни звена, Комитетът по управление на риска и Председателят на Управителният съвет на АПИ като цяло продължават да бъдат отговорни лица за управлението на риска в АПИ, независимо от факта, че рискът е прехвърлен или споделен;

3. Толериране на риска – Приемането или толерирането на даден риск означава, че организацията поема риска без да предприеме конкретни мерки за управлението му.

Такова решение означава, че Комитетът по управление на риска следва периодично да наблюдава и преценява риска, за да може при необходимост да бъде избран друг подход за управлението му. Решението да се толерира даден риск трябва да бъде взето имайки предвид оценката на риска, последствията за постигането на целите, риск апетита и правните последици (например, решението да не се предприемат действия може да доведе до по-голям риск). Причините да се толерира даден риск без по-нататъшни действия за управлението му могат да бъдат:

а. Действията по ограничаването на риска са свързани със съществени контролни дейности, разходите за които значително надхвърлят ползите;

б. Поемането на риска е свързано със самото развитие на организацията, т.е. за да постигне целите си, тя трябва да остане гъвкава към променящата се среда, да извършва нови дейности и методи на работа и да търпи развитие, които би било ограничено в контролирана среда;

в. Управлението на риска е извън контрола на ръководството и/или неизлагането на риск би могло да означава преустановяване на дейности, които са от ключова важност за организацията.

4. Прекратяване (избягване) на риска – Избягването на даден риск означава да се прекратят дейностите, свързани с потенциалното му проявление. Подобно решение би могло да означава, че Комитетът по управление на риска следва да преразгледа поставените цели и доколко те са изпълними и съвместими с останалите цели и основни дейности. Комитетът трябва да разгледа и приложимите регулаторни изисквания и ограничения, за да прецени дали е допустимо дадена дейност да не се извършва или да не се оперира в определена среда. Съществуват и възможности за избягване на риска в определена степен, т.е. дадени цели или дейности да бъдат частично променени или преустановени, както и да се установят възможностите поставените цели да бъдат постигнати по различен от предвидения начин.

Чл. 25. По време на годишната работна среща на работните групи за централизираното управление на риска в АПИ, като част от процеса по управление на риска според съществуващите механизми и методи за контрол се определят контролни дейности, които могат да ограничат идентифицираните рискове, и се нанасят в Приложение № 2, графа № 10.

Чл. 26. (1) При избор на контролни дейности се съблюдава принципа, че разходите по управление на риска трябва да бъдат пропорционални на получените ползи.

(2) Методите, при които голямото намаление на риска може да бъде постигнато с изключително малки разходи, следва да се предпочитат, като методите могат да се комбинират.

(3) Рискове, които са по-малко вероятни, но с голяма степен на въздействие, при които решение само от икономическа гледна точка не е оправдано, следва също да бъдат отчитани.

Чл. 27. (1) Председателя на УС на АПИ, ръководителите на дирекции в централната администрация и ръководителите на специализираните звена на АПИ назначават съответните отговорни лица за прилагане на контролни дейности ограничаващи риска, което се отразява в графа 10 от Плана за управление на риска във формата по приложение № 2.

(2) Определените отговорни експерти за прилагане на ограничаващи риска мерки, следвайки инструкциите на ръководството на АПИ, съдействат на служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” при разработване и актуализиране на Плана за ограничаване въздействието на риска, който се обобщава от дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”

Чл. 28. (1) След определяне на контролните дейности, служителите отговорни за управлението на риска, към Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”, извършват оценка на ефективността на контрола, която по същество представлява оценка и на остатъчния риск, който се дефинира като: „рискът, който остава след реакцията на риска от страна на ръководството”, т.е. вземат се предвид съществуването или липсата на контроли или други дейности по управлението му.

(2) Оценката на ефективността на контрола се прави чрез следните 2 показателя:

1. Стойност на риска - стойността на риска се изразява като средно аритметична величина на общото въздействие и общата вероятност (приложение №1 стъпка 3);

$$(P+S)/2=I$$

Където: P – вероятност от настъпване на събитието;

S – въздействие (значимост на събитието);

I – стойност на риска.

2. Ефективност и адекватност на контрола – Ефективността и адекватността на контрола се определя като отговор на въпроса - До каква степен активно контролирате този риск (каква е възприеманата адекватност и ефективност на дейностите / наличните контроли, които упражнявате). Рейтинга на остатъчния риск се определя от адекватността и ефективността на контролите. Колкото по-неадекватни и по-неефективни са контролите, толкова е по-висок остатъчният риск.

(3) Оценката за Ефективност и Адекватност на контрола се прави според скалата, описана по-долу:

Оценка	Описание
1	Грябва да правим много по-малко
2	Грябва да правим по-малко
3	Усилията, които полагаме за този риск, са напълно адекватни
4	Грябва да направим повече

1. Висок риск е този, който се оценява с висока стойност и към който АПИ не е приложила адекватен и ефективен контрол.

2. Среден риск е този, който е с висока стойност, но АПИ е предприела необходимите мерки за ограничаването му чрез въвеждане на адекватни и ефективни контроли. или е с ниска стойност, но организацията е изложена на този риск поради липса на ефективни контролни механизми за ограничаването му.

3. Нисък риск е този, който има ниска стойност и същевременно АПИ е предприела необходимите мерки за ограничаването му чрез въвеждане на ефективни контролни дейности. Ръководството следва да прецени дали да запази съществуващото ниво на контролни дейности, или да преразпредели ресурсите, тъй като поради ниска стойност на риска Агенцията би могла до голяма степен да го приеме.

(4) Рейтингът (ОРР) на остатъчният риск след разглеждането е резултат от умножението на стойността на риска и ефективността на контрола и се нанася в Приложение № 2, графа № 13.

$$I * E = T$$

Където: I - стойност на риска;

E – ефективност и адекватност на контрола;

T - Рейтинг (ОРР) на остатъчният риск след разглеждането.

(5) Риск-апетитът (праг на търпимост) на ниво остатъчен риск за АПИ се определя по следната таблица:

ОЦЕНКА (стойност на риска * ефективност на контрола)	РЕЙТИНГ
От 1 до 5	Рискове с нисък рейтинг
От 6 до 10	Рискове със среден, клонящ към нисък рейтинг
От 11 до 18	Рискове със среден, клонящ към висок рейтинг

Глава четвърта

ПРИЛАГАНЕ НА ОГРАНИЧАВАЩИ МЕРКИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА РИСКА

Чл. 29. (1) Служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” изготвят План за управление на риска, на база информацията от идентифицирането, оценката и анализа на присъщия риск на ниво: АПИ, Структурно звено или проект.

(2) Планът за управление на риска включва:

1. Идентифицирани рискови дейности по проекти (Приложение № 2, графа 2);
2. Планирана времева рамка за изпълнение на дейността при реализация на проекти (Приложение № 2, графа 3);

3. Присъщи рискове (Чл.21, ал.1) подредени по ОРР/Рейтинг на риска (след разглеждането) в низходящ ред (Приложение №2, графа 4);
4. Отношение към ефективността (Приложение № 2, графа 5);
5. Показателят- Обща вероятност от Приложение № 1, стъпка 3 (Приложение № 2, графа 6);
6. Показателят- Общо въздействие от Приложение № 1, стъпка 3 (Приложение № 2, графа 7);
7. Общият резултат (Рейтинг на риска) от оценката на всеки присъщ риск по въздействие и вероятност (Приложение № 2, графа 8);
8. Реакция спрямо риска (Приложение № 3, графа 9);
9. Определените по Чл.24 Контролни дейности (Приложение № 2, графа 10);
10. Краен срок за изпълнение на контролните дейности за намаляването на риска (Приложение № 2, графа 11);
11. Отговорни лица за изпълнение на контролните дейности за намаляването на риска (Приложение № 2, графа 12);
12. ОРР / Рейтинг на остатъчния риск след разглеждането- резултатите от оценката на остатъчния риск по стойност на риска и ефективност на контрола (Приложение № 2, графа 13).

Чл. 30. След оценката на ефективността на контрола, на база приетият от Комитета по управление на риска Риск-апетитът (праг на търпимост), служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” определят остатъчните (критични) рискове, които се контролират във План за ограничаване въздействието на риска по Приложение № 3.

Чл. 31. (1) Служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” изготвят План за ограничаване въздействието на риска, като при нужда ползват съдействие от координаторите и членовете на работните групи.

(2) Планът за ограничаване въздействието на риска включва:

1. Препоръчани решения (от Приложение № 2, графа 10);
2. Допълнителни действия, налични ресурси, необходими ресурси и отговорни лица за ограничаване на остатъчните рискове;
3. Начините за наблюдение и докладване на изпълнението на дейностите по процеса на ограничаване на въздействието на риска;

4. Целта на действията необходими за ограничаване на остатъчните рискове;
5. Срока за ограничаване на риска в рамките на приетия Риск-апетит (праг на тършимост).

Чл. 32. (1) Комитета по управление на риска приема План за управление на риска във формата по Приложение № 2 и План за ограничаване въздействието на рисковете, към които е предприета реакция: ограничаване, прехвърляне или избягване (в определена степен), по Приложение № 3.

(2) Председателят на Комитета по управление на риска (Директора на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол“) внася в Управителния съвет съгласуваните от Комитета по управление на риска Планове по ал.(1).

(3) След решение на УС на АПИ, Председателят или член на УС на АПИ утвърждава Плана за управление на риска и Плана за ограничаване въздействието на риска.

(4) Председателят на Комитета по управление на риска изпраща копие от утвърдените Планове- за управление на риска и за ограничаване въздействието на риска на Директорите на ресорните дирекции.

(5) Ако плановете касаят проекти изпълнявани от съответната Дирекция, Директора на ресорната дирекция изпраща копие от утвърдените Планове- за управление на риска и за ограничаване въздействието на риска до Ръководителя на екипа за управление на проекта или Координатора на обекта.

Чл. 33. (1) Персоналът, определен за изпълнението на мерки по ограничаване на риска, изпълнява Планове за управление на риска и Планове за ограничаване въздействието на риска по критичните рискове в съответствие с конкретната възложена отговорност.

(2) Одобрените методи за намаляване на риска се използват съгласно Планове за управление на риска и Планове за ограничаване въздействието на риска.

(3) Ограничаването на риска може да доведе до въвеждане на нови процедури на основата на принципите за ефективност, благоразумие, както и / или по отношение на нови дейности.

Глава пета ДОКУМЕНТИРАНЕ

Чл. 34. С цел осигуряване на последователност в наблюдението на процеса за ограничаване на риска, както и на последващо управление на риска, мерките са следните:

1. Поддържане на база данни за риска;
2. Осъществяване на тримесечни вътрешни срещи на работните групи за оценка на риска, на които се преразглеждат управлението и ограничаването на риска.

Чл. 35. (1) Базата данни се състои се от 3 части:

1. *Риск-регистър (Приложение № 1, стъпка 3);*
2. *План за управление на риска (Приложение № 2);*
3. *План за ограничаване въздействието на риска (Приложение № 3).*

(2) Базата данни по отношение на риска се съхранява и поддържа от Председателя на комитета по управление на риска, който актуализира част 3 на базата данни за риска след провеждане на регулярен мониторинг

Глава шеста МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

Чл. 36. (1) Преглед на процесите по управление на риска в АПИ се извършва периодично на вътрешни срещи- на всеки три месеца за изпълнението на проекти (в края на първото тримесечие се извършва само за високо рискови проекти) и на шест месеца за дейността на дирекциите от ЦА на АПИ.

- (2) На вътрешните срещи се преразглежда статуса на проявление на управляваните рискове в плана за управление на риска, като при необходимост някои от тях се определят като “критични”.
- (3) На вътрешните срещи се преразглеждат мерките по ограничаване на риска и при необходимост се въвеждат нови.

- (4) В случай на идентифициране на нов критичен риск, се предприемат действия за управлението му:
1. Оценява се по въздействие и вероятност от члена на работната група, идентифицирал риска и изготвил мониторинга на управление на риска в Структурно звено, Проект или обект (приложение № 4.2);
 2. Члена на работната група, идентифицирал риска и изготвил мониторинга на управление на риска в Структурно звено, Проект или обект, предлага решения за контролиране на новия риск;
 3. Служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” включват новият риск в плана за управление на риска и го управляват съобразно методологията заложена в ГЛАВА IV;
- (5) След всяка тримесечна среща, отговорните служители за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” при необходимост подготвят коригиран план за управление на риска и/или коригиран план за ограничаване на въздействието на риска.
- (6) Служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” преразглеждат и оценяват рейтинга на управляваните рискове в плановете (по ал.5) по показателите- стойност на риска и ефективност на контрола (Чл.28), на база информацията от проведения мониторинг.
- (7) Председателят на Комитета по управление на риска внася в Управителния съвет одобрените от Комитета по управление на риска плановете по ал.5.
- (8) След решение на УС на АПИ, Председателят или член на УС на АПИ утвърждава коригирания План за управление на риска и коригирания План за ограничаване въздействието на риска.
- (9) Председателят на Комитета по управление на риска изпраща копие от утвърдените коригирани Планове- за управление на риска и за ограничаване въздействието на риска на Директорите на ресорните дирекции.
- (10) Ако плановете касаят проекти изпълнявани от съответната Дирекция, Директора на ресорната дирекция изпраща копие от утвърдените коригирани Планове- за управление на риска и за ограничаване въздействието на риска до Ръководителя на екипа за управление на проекта или Координатора на обекта.

Чл. 37. Решенията на вътрешните срещи, включват и информацията относно:

1. Наличие и достатъчност на мерки за управление на риска;

2. Необходимост от създаване на нови мерки за нови критични рискове;
3. Необходимост от промяна на мерките за управление на риска, където предприетите мерки са се оказали недостатъчни;
4. Необходимост от намаляване на мерките за управление на риска, когато те са ненужни;
5. Необходимост от определяне на крайните срокове и отговорности за осъществяване на гореспоменатите дейности.

Чл. 38. На вътрешните срещи е необходимо да присъстват:

1. Председател на Комитета по управление на риска;
2. Членове и Координатори на работни групи;
3. Служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол“;
4. Други участници, които могат да бъдат определяни от Председателя на УС на АПИ по предложение на Председателя на Комитета по управление на риска.

Чл. 39. Комитета по управление на риска, Оценителите на риска, също както и персоналят на АПИ, трябва да се запознават периодично с резултатите по идентифициране и управление на рисковете.

Чл. 40. В съответствие с принципите на сигурното финансово управление, както и на рамката за управлението на риска на финансирането от държавния бюджет, финансирането от Европейския съюз и финансирането от финансови институции, в приложение № 7 е приложена примерна процедура за централизирано управление на риска в структурата и дейността на Агенция „Пътна инфраструктура“.

Глава седма
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ В
СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ЗВЕНА НА АПИ

Чл. 41. (1) Директорите на Специализираните звена са отговорни за процеса на управление на риска в съответното звено.

(2) Директорите на Специализираните звена определят със заповед оценители на риска, които в съответствие с методологията заложена в настоящата инструкция, осъществяват следните етапи от процеса по управление на риска:

1. Идентифициране на значимите рискове в Специализираното звено, които биха могли да застрашат постигането на целите на АПИ или да повлияят негативно върху ефективността, ефикасността и/или икономичността на ресурсите, използвани за постигането на тези цели (приложение № 1, стъпка 1);

2. Анализ и оценка на идентифицираните рискове (приложение №1, стъпка 2);

3. Изготвяне на Риск-регистър на съответното Специализираното звено.(приложение №1, стъпка 3);

(3) Директорите на Специализираните звена изпращат изготвеният Риск-регистър на звеното до Директора на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” от ЦА на АПИ.

Чл. 42. (1) Предвид огромният обем от идентифицирани и оценени рискове, с цел ефективно и ефикасно управление на риска, служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” обобщават и синтезират информацията от Риск-регистъра на всички специализирани звена и определят остатъчните рискове по следните критерии: Повтаряемост на рисковете повече от 5 пъти и Рискове със стойност на оценката-Рейтинг/Общ резултат от риска над 11;

(2) Остатъчните рискове се подреждат в низходящ ред по стойност на оценката- Рейтинг / ОРР в общ Риск-регистър на СЗ на АПИ;

(3) На база остатъчните рискове служителите отговорни за управлението на риска от Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” и изготвят общ План за управление на риска и общ План за ограничаване въздействието на риска на Специализираните звена на АПИ.

Чл. 43. След съгласуване от Комитета по управление на риска, Председателят на

Комитета изпраща изготвените: План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска в Специализираните звена на АПИ до УС на АПИ за одобрение.

Чл. 44. Председателят на УС на АПИ утвърждава, одобрените от УС на АПИ, План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска в Специализираните звена на АПИ.

Чл. 45. Директорът на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” изпраща до Директорите на всички Специализирани звена копие от плана за управление на риска и копие от плана за ограничаване въздействието на риска в Специализираните звена на АПИ.

Чл. 46. Директорите на Специализираните звена на АПИ представят на всеки шест месеца в дирекция “Анализ на риска и оперативен контрол” доклад от проведения мониторинг върху статуса на рисковете в Риск-регистъра, тяхната критичност и вероятност, и изпълнението на планираните действия за ограничаване въздействието на критичните рискове (Приложения 4.1 и 4.2).

Глава осма

УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ

Чл. 47. Управлението на риска при изпълнение на проекти се извършва на основание на:

1. Заповед на Председателя на УС на АПИ;
2. Решение на Комитета по управление на риска;
3. Оценка – “Висока или средна степен на риск” на проекти, оценени по чл.56.

Чл. 48. Оценка на риска на проекти се извършва:

1. Преди изготвянето на Годишния план за проверка на място;
2. Преди назначаването на извънредните проверки на проектите.

Чл. 49. (1) Идентификацията на риска и определянето на рисковите фактори, които въздействат при изпълнението на проектите.

(2) Идентифицирайки какви видове риск съществуват при изпълнението на проектите, се създава основата за определяне на факторите, които имат въздействие върху тези рискове.

(3) Рисковите фактори определят критериите за оценка на риска.

(4) Работната група за оценка на риска разглежда всички фактори, имащи въздействие върху изпълнението на проектите и решава кои са критериите за оценка на риска, които следва да бъдат използвани при оценката на риска.

(5) Работната група за оценка на риска оценява степента на риска на даден проект на базата на избраниите критерии за оценка на риска.

Чл. 50. (1) При идентификацията на риска следва да се отчитат:

1. Присъщи рискове - рискове от грешки или нередности, дължащи се на средата, в която се изпълнява определения проект. Такива са:

a. **Законодателство** – голям брой административни изисквания, които трябва да бъдат съобразени по време на изпълнението на проекта; комплексност на проекта и изпълнението на договори за обществени поръчки – ако реализацията на проекта и изпълнението на договори за обществени поръчки изисква много комплексни и взаимосвързани дейности от различен характер;

b. **Разделяне на задълженията по управлението на съвместно изпълнение (консорциум от няколко изпълнителя)** – консорциум с двама или повече партньори е по-рисков от такъв, който е под контрола и изпълнението само на един изпълнител;

c. **Вид изпълнител** – местно дружество, филиал на чуждестранно и др;

d. **Рискове**, свързани с техническия капацитет на изпълнителя.

2. Рискове на контрола – известни като рискове, предопределени от капацитета и организационните възможности на персонала, системата за управление и контрол, възможностите за идентифициране на присъщите рискове и предприемане на действия те да бъдат избегнати или ограничени, както следва:

a. **Структура** – Работната група следва да направи оценка на организационната структура на изпълнителя / консорциума, делегирането на отговорности, разпределението на задълженията, нивата на докладване, наличието на вътрешен одит или договорен външен такъв;

b. **Процедури** – процедури и процеси, които определят контролните дейности на организацията. Необходимо е да бъде направена оценка на опита на персонала, ангажиран с управлението на договора за обществена поръчка; мотивацията на персонала също следва да се взема под внимание – ниско платеният служител би допускал по-често грешки; квалификацията на персонала – много функции изискват

специално обучен и квалифициран персонал; наличие на писмени процедури; описание на отговорностите на персонала и др;

с. **Предишни одити и проверки на място** - Важен етап в оценката на риска е наличието на констатирани предишни грешки и нередности – рискът е по-висок, когато такива са установени и докладвани. Следва да се вземат под внимание предишни одити – дали изпълнителят е бил обект на одит; в случай че при представяне на проектното предложение изпълнителят е бил задължен да представи одитен доклад, рискът е по-нисък и обратното. При наличие на съществени констатации, документирани в одитния доклад, рискът е по-висок. Одитната среда също е важен фактор – честият и ефективен одит помага за измерването на остатъчния риск (рискът от грешки, които не са били идентифицирани при провеждането на различните контролни дейности). Не провеждането на периодичен одит, проверки на място или неадекватни такива оставят несигурност за ефективността на този тип контрол и затова следва да бъдат оценени като по-рискови проекти и изпълнители.

Чл. 51. (1) Ключовите области по отношение на изпълнителите, които са изложени на риск във връзка с изпълнението на проектите на АПИ могат да бъдат обобщени както следва:

1. Невъзможност на изпълнителя да усвои средствата;
2. Направените по проекта разходи не могат да дадат нужните резултати или водят до неефективен или с ниско качество проект;
3. Исканията за плащане съдържат грешки – изпълнителят изисква по-малка или по-голяма сума от допустимите разходи;
4. Високо текучество на персонала, липса на опит;
5. Несъответствие с изискванията за допустимост на разходите;
6. Несъответствие с процедурите за възлагане на обществени поръчки;
7. Неадекватни одитни пътеки – невъзможност да се проследи процеса и неточния документен регистър и архивиращи системи;
8. Несъответствие с изискванията по проекта;
9. Липса на вътрешен или външен одит за проверка на дейностите, извършвани от изпълнителя;
10. Неподходяща счетоводна система;
11. Несъответствие с изискванията за публичност;

12. Липса на доказателства за провеждане на 100% проверка на място от страна на изпълнителя преди разплащането с изпълнителя /подизпълнителя/ по проекта;

13. Неадекватен административен контрол.

(2) Ако Работната група по оценка на риска счете за необходимо, може да промени или да не вземе под внимание някои от гореспоменатите рискове.

(3) Критериите за оценка на риска са базирани на горепосочените рискове и могат да бъдат различни за различните етапи на оценката.

Чл. 52. Оценката на степента на риска на проект се провежда съобразно следните стъпки:

Стъпка 1: Избор на критерии, които ще дефинират най-рисковите проекти.

Стъпка 2: За всеки критерий следва да бъдат определени и фактори на тежест.

Стъпка 3: За всеки проект следва да бъде определено ниво на риска в границите между 1 и 5, като 5 съответства на възможно най-големия риск.

Чл. 53 (1) При избора на критерии, които ще дефинират най-рисковите проекти, следва да бъдат различни в зависимост от периода на изпълнение, за който се изготвя годишния план.

(3) Пример за критерии за оценка на риска през първата година на изпълнение:

1. Стойност на проекта - проектите с по-висока стойност се оценят като по-високо рискови в сравнение с тези с по-ниска стойност;

2. Нередности, открити при изпълнението на проекта – рискът е по-висок, при вече открити нередности;

3. Комплексност – когато има множество под-изпълнители и много законови изисквания, които трябва да бъдат спазени, рискът е по-висок;

4. Вид на изпълнителя и опит при изпълнение на договори за обществени поръчки по проекти съфинансирани от предприєдинителните/структурните фондове на ЕС – Изпълнители управлявали и изпълнявали поне 1 договор по проект съфинансиран от предприєдинителните/структурните фондове на ЕС са по-малко рискови от тези, които изобщо не са изпълнявали;

5. Предишни одити и проверки на място – възможно е изпълнението на някои от проектите да започне преди други и да бъдат проверени на по-ранен етап от

изпълнението на програмата – това ги прави с по-ниско ниво на риск от други, които не са били обект на одит;

6. Продължителност на проекта– ако проектът следва да завърши в периода на едногодишния план, необходимостта от проверки на място е по-висока.

(4) При предложенията за критерии за оценка на риска за втората и последващите години на изпълнението могат да се използват критериите от първата година или:

1. Проблеми по време на изпълнението на проекта;
2. Проблеми с предишни искания за плащания от изпълнителя (аритметични грешки, деклариране на недопустими разходи, несъобразяване със срокове);
3. Подозирани нередности по време на изпълнението на проекта– този критерий трябва да има определена по-висока тежест;
4. Включван ли е проектът в предишни проверки на място;
5. Открити нередности по проекта;
6. Предстоящо приключване на проекта– този критерий може да не бъде включен когато има рисков фактор продължителност на проекта;
7. Невъзможност за усвояване на средства по договора за обществена поръчка;
8. Капацитет за изпълнение на проекта – изпълнители с по-малък и/или по-неквалифициран персонал са по-рискови;
9. Наличие на писмени процедури за работа – ръководства, организационна структура и т.н.;
10. Доказателства за завишени разходи по проекта.

Чл. 54. (1) За всеки критерий следва да бъдат определени и фактори на тежест – някои критерии имат по-голямо въздействие и следователно техният фактор на тежест трябва да бъде по-голям съгласно следващата примерна таблица се определя тяхното въздействие.

Критерий	Тежест
1. Стойност на проекта	30% = 3
2. Нередности, открити при изпълнението на проекта	20% = 2
3. Комплексност – множество подизпълнители, много законови изисквания следва да бъдат спазени в определената област	15% = 1,5
4. Вид изпълнител и опит при изпълнение на договори по проекти съфинансирани от предприєдинителните/структурните фондове на ЕС	15% = 1,5
5. Предишни одити и проверки на място	10% = 1
6. Продължителност на проекта	10% = 1
	100 % = 10

(2) Всички критерии трябва да бъдат дефинирани с фактор за тежест. Общият сбор на степента на тежест на определените от Работната група критерии трябва да бъде 10.

(3) По решение на Работната група някои от критерии за оценка на риска от предходна година могат да бъдат премахнати или изменени.

Чл. 55. (1) За всеки критерий следва да бъде определено ниво на риска в границите между 1 и 5, като 5 съответства на възможно най-големия риск.

(2) По отношение на критерий “продължителност на проекта”, нивото на риска се определя съобразно изтеклия период от изпълнението както следва в таблица по образец.

1. До 25% изтекъл период за изпълнение на проект в рамките на плановия период на Годишния план – ниво на риска от 1 до 2;

2. Между 25% и 50% изтекъл период за изпълнение на проект в рамките на плановия период на Годишния план – ниво на риска - 3;

3. Между 50% и 75% изтекъл период за изпълнение на проект в рамките на плановия период на Годишния план – ниво на риска - 4;

4. Между 75% и 100% изтекъл период за изпълнение на проект в рамките на плановия период на Годишния план – ниво на риска - 5;

(3) По отношение на критерий стойността на проект, нивото на риска се определя съобразно следната таблица:

Стойност на проекта	Ниво на риска
Под 500 000 лв.	1
От 500 000 до 2 000 000 лв.	2
От 2 000 000 до 5 000 000 лв.	3
От 5 000 000 до 10 000 000 лв.	4
Над 10 000 000 лв.	5

Чл. 56. (1) За определяне на степента на риска на проект тежестта се умножава по нивото на риска за всеки критерий и общият сбор от оценката на риска представлява степента на риска на проекта (Приложение № 5).

$$B * L = RA$$

$$DR = RA_1 + RA_2 + RA_3 + RA_4 + RA_5 + \dots + RA_n$$

Където: B – Тежест на критерий;

L – Ниво на риск на критерий;

RA – Оценка на риска на критерий.

DR - Степен на риска на проект

(2) Степента на риска на проект се оценява по следната таблица:

Степен на риска (Тежест * Ниво на риск)	Рейтинг
10-18 /НИСКА СТЕПЕН/	ПРИЕМЛИВ
19-38 /СРЕДНА СТЕПЕН/	ИЗИСКВА ВНИМАНИЕ

Чл. 57. (1) Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” разработва План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска на проекти по методологията заложенa в Глави: II, III, IV, V, VI на едно от следните основания:

1. Заповед на Председателя на Управителния съвет на АПИ;
2. Решение на Комитета по управление на риска;
3. Оценени от Работната група по оценка на риска с висока и средна степен на риск.

(2) Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” осъществява мониторинг и контрол върху изпълнение на планираните действия за ограничаване на риска (Приложения 4.1 и 4.2) на проектите по Чл. 57. (1).

Глава девета

ДЕЙНОСТИ И ОТГОВОРНОСТИ НА ДИРЕКЦИЯ „АНАЛИЗ НА РИСКА И ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛ” ПРИ ПОЛУЧАВАНЕТО НА ОДИТЕН ДОКЛАД

Чл. 58. (1) При получаване на предварителен Одитен доклад, ръководителите на одитираните структури на централната администрация и/или специализираните звена на АПИ в срок от 2 дни изпращат копие от доклада на Директора на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” за запознаване с текста.

(2) Директорите на всички структурни звена които имат отношение към констатиранияте пропуски и нередности в предварителния Одитен доклад, изпращат становища относно направените констатации в Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

(3) Директорът на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” обобщава отговора на АПИ относно констатациите в Одитния доклад.

Чл. 59. (1) След получаване на окончателен Одитен доклад, ръководителите на одитираните структури на централната администрация и/или специализираните звена на АПИ в срок от 2 дни изпращат копие от доклада на Директора на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” за запознаване с текста и предприемане на действия по изпълнение на дадените препоръки.

(2) В срок от седем дни от получаването на окончателния одитен доклад, Директорът на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” предлага на Председателя на УС на АПИ да определи работна група, която да изработи план за

действие, включващ установените нередности и мерките и срока за изпълнение на препоръките.

(3) В едномесечен срок от създаването ѝ работната група представя на Председателя на УС на АПИ План за действие по одитните препоръки във формат по приложение № 8.

(4) Когато одитния доклад се отнася за изпълнението на проекти, финансирани със средства от ЕС, в срок от пет дни след получаването на одитния доклад Директора на ресорната Дирекция изпраща копие от доклада на съответния управляващ орган или изпълнителна агенция.

(5) Планът за действие по одитните препоръки също се изпраща на управляващия орган/изпълнителната агенция след подписването му от Председателя или член на УС на АПИ.

Чл. 60. (1) Структурите на централната администрация и специализираните звена на АПИ отразяват текущия прогрес при изпълнението на препоръките на одита във формат по приложение № 9.

(2) Всеки ръководител на структура на централната администрация и специализираните звена, до които е отправена препоръка от одита, определя експерт, отговорен за актуализирането и попълването на следната таблица: Отчет по предприети дейности по план за действие за изпълнение на препоръки от одитен доклад във формат по приложение № 9 до изпълняването на всяка корективна мярка.

(3) Когато препоръките са окончателно изпълнени, експертът, определен за прилагането на съответната мярка подготвя съпровождаща документация, доказваща изпълнението на препоръки и ги предава за съхранение в дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”.

(4) Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” обобщава данните от получените таблици по ал. 1 в обобщен отчет по предприети дейности по план за действие за изпълнение на препоръки от одитен доклад във формат по приложение № 10, и го предлага на Председателя или Член на Управителния съвет на АПИ за утвърждаване.

(5) Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол” изпраща копие от утвърденият отчет по предприети дейности по план за действие за изпълнение на препоръки от одитен доклад във формат по приложение № 10 на всеки ръководител на структура на централната администрация и специализираните звена, до които е

отправена препоръка от одита.

(6) Копие от утвърденият отчет по предприети дейности по план за действие за изпълнение на препоръки от одитен доклад се изпраща от одитираната Дирекция / Структурно звено на управляващия орган/изпълнителната агенция.

Чл. 61. (1) Заключениета и препоръките от докладите на одиторите се използват от администрацията на АПИ за осъвременяване на данните за риска с цел обезпечаване на процеса на управление на риска.

(2) Дирекция “Анализ на риска и оперативен контрол”:

1. проследява всички одитни препоръки;
2. предлага на председателя на УС на АПИ за одобрение корективни мерки, както обобщава и оценява предложенията на съответните структури на централната администрация и специализираните звена на АПИ;
3. прилага одобрени корективни мерки чрез различни дейности;
4. контролира прилагането и спазването на срока на изпълнение на съответните корективни мерки за изпълнение на одитните препоръки от структурите на централната администрация и специализираните звена на АПИ, имащи отношение към констатиранията пропуски и нередности в Одитния доклад.

Чл. 62. Структурите на централната администрация и специализираните звена на АПИ, към чиято дейност са отправени препоръки в одитния доклад:

1. разработват корективни мерки и ги представят в дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол”;
2. прилагат одобрените корективни мерки в определения срок;
3. при поискване, предоставят информация на Дирекция “Анализ на риска и оперативен контрол”, относно текущия прогрес при изпълнението на одитните препоръки.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1 Изпълнението на тази инструкция се възлага на директора на дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол“.

§ 2 Настоящата инструкция се утвърждава на основание чл. 21г. от Закона за пътищата и чл. 12 и чл. 13 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор и чл. 26 т. 1 и т. 3 от Правилника за структурата, дейността и организацията на работата на Агенция „Пътна инфраструктура“

§ 3 Настоящата инструкция отменя „Инструкция за оценка и управление на риска в НАПИ“- Утвърдена със Заповед № РД – 22-357 / 22.10.2008 г. на Изпълнителния директор на НАПИ.

§ 4 Настоящата инструкция влиза в сила от датата на утвърждаването и с решение на Управителния съвет на Агенция „Пътна инфраструктура“.

§ 5 Инструкцията може да бъде изменяна, допълвана или отменена с решение на Управителния съвет на Агенция „Пътна инфраструктура“.

§ 6 Неделима част от настоящата инструкция са приложения от №1 до №10.

Съгласували:

Владислав Йолов.....
Директор на Дирекция „Анализ на риска и оперативен контрол“

инж. Красимир Найденов.....
Началник отдел „Контролни дейности и анализ на риска“

Изготвили:

Александър Хаджиев.....
Главен инспектор в отдел „Контролни дейности и анализ на риска“

Светослав Цветанов.....
Старши инспектор в отдел „Контролни дейности и анализ на риска“

Стъпка 1 Регистър на идентифицираните общи рискове в АПИ¹

No	Цел	Риск
1	2	3
1.		
2.		

Стъпка 2 Индивидуална оценка на риска²

Ref.	Цел	Риск	Въздействие	Вероятност
1	2	3	4	5

Стъпка 3 Риск-регистър³

Ref.	Цел	Риск	Общо въздействие ⁴	Обща вероятност ⁵	Общ резултат на риска (ОРР) ⁶ /Рейтинг на риска
1	2	3	4	5	6

¹ Таблицата е резултат от Идентификацията на риска.

² Таблицата е резултат от Оценката на риска. Преди този шаблон да бъде даден на отделните оценители на риска, списъкът с рискове трябва да бъде попълнен (Стъпка 1 трябва да бъде завършена). Целите и пълния списък от идентифицираните рискове се копират от Стъпка 1 в тази таблица. Колони 4 и 5 трябва да бъдат празни когато таблицата се изпрати до всеки оценител на риска за индивидуална оценка. Всеки оценител на риска трябва индивидуално да попълни колони 4 и 5 и да изпрати таблицата обратно до Председателя на комитета по управление на риска.

³ Таблицата е резултат от Анализ на риска.

⁴ Колона №4 е средно аритметично число от индивидуалните оценки на всички оценители на фактора „Въздействие“ на конкретен риск.

⁵ В колона №5 е средно аритметично число от индивидуалните оценки на всички оценители на фактора „Вероятност“ на конкретен риск.

⁶ В колона № 6 е общият резултат на риска (ОРР)/Рейтинг, който е умножение от колона 4 и 5-общо въздействие и вероятност за всеки риск. Таблицата е изготвена чрез ОРР в низходящ ред.

УТВЪРДИЛ:.....
/Председател или член на УС на АПИ/

ПЛАН ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА РИСКА

Референтен № на Риска	Риск <i>(име на риска)</i>	Цел <i>(Какво целим с планираните действия)</i>	ОРР/Рейтинг на риска <i>(Приложение №2, колона 3)</i>	ОРР/Рейтинг след разглеждането <i>(Приложение №2, колона 5)</i>	Краен срок за намаляване рейтинга на риска в рамките на Риск-апетита на АПИ <i>(Постоянен, или следваща тримесечна среща, или конкретна дата)</i>
Препоръчани решения <i>(приложение 2, колона 10)</i>					
Планирани действия <i>(Допълнителни действия за ограничаване на риска)</i>					
Налични ресурси					
Необходими ресурси					
Отговорности за управлението на риска					
Наблюдение на Риска и необходими доклади					

Име	Подпис	Дата
Съгласувано от:		
Съставен от:		

МОНИТОРИНГ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА РИСКА

№	Присъщи рискове (подредени по ОРР в низходящ ред)	Статус на проявление на риска към Г.	Ревизиране на статуса на изпълнение на контролните дейности за ограничаване на риска	Препоръчани дейности (в случай, че планираните действия са недостатъчни за ограничаване на риска)
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

	Име	Подпис	Дата
Изготвено от			
Одобрено от			

ОЦЕНКА НА НОВИ ИДЕНТИФИЦИРАНИ РИСКОВЕ ПО ВРЕМЕ НА РЕГУЛЯРЕН МОНИТОРИНГ

№	Присъщи рискове (нови идентифицирани рискове по време на регулярен мониторинг)	Вероятност	Въздействие	Препоръчителни контролни дейности за ограничаване на риска
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Изготвено от	Име	Подпис	Дата
Одобрено от			

ОПРЕДЕЛЯНЕ СТЕПЕНТА НА РИСКА НА ПРОЕКТ

№	Критерий	Тежест	Ниво на риск	Оценка на риска
1.	C ₁	B ₁	L ₁	RA ₁
2.	C ₂	B ₂	L ₂	RA ₂
3.	C ₃	B ₃	L ₃	RA ₃
4.	C ₄	B ₄	L ₄	RA ₄
5.	C ₅	B ₅	L ₅	RA ₅
п.	C _n	B _n	L _n	RA _n
Степен на риска на проекта				DR

$$B * L = RA$$

$$DR = RA_1 + RA_2 + RA_3 + RA_4 + RA_5 + \dots + RA_n$$

Където: C - Критерий

B – Тежест на критерий (Сумата на стойностите на този фактор на всички критерий трябва да е равна на 10)

L – Ниво на риск на критерий (Стойностите на този фактор могат да бъдат от 1 до 5)

RA – Оценка на риска на критерий.

DR - Степен на риска на проект

ПРИМЕРЕН КАЛЕНДАР НА ДЕЙНОСТТА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В АПИ

<p>Януари</p> <p>Годишна работна среща на работните групи за идентифициране и оценка на риска в АПИ</p>	<p>Февруари</p> <p>Изготвяне на планове за управление на риска и планове за ограничаване въздействието на риска</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>	<p>Март</p> <p>Първа тримесечна среща на работните групи за мониторинг на управляваните рискове</p>	<p>Април</p> <p>Изготвяне на коригирани планове за управление на риска и планове за ограничаване въздействието на риска след регулярен мониторинг (при необходимост)</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>
<p>Май</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>	<p>Юни</p> <p>Полугодишно заседание на Комитета по управление на риска</p> <p>Втора тримесечна (шестмесечна за ЦА на АПИ) среща на работните групи за мониторинг на управляваните рискове</p>	<p>Юли</p> <p>Изготвяне на коригирани планове за управление на риска и планове за ограничаване въздействието на риска след регулярен мониторинг (при необходимост)</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>	<p>Август</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>
<p>Септември</p> <p>Трета тримесечна среща на работните групи за мониторинг на управляваните рискове</p>	<p>Октомври</p> <p>Изготвяне на коригирани планове за управление на риска и планове за ограничаване въздействието на риска след регулярен мониторинг (при необходимост)</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>	<p>Ноември</p> <p>Месечна среща на работните групи в рамките на структурното звено</p>	<p>Декември</p> <p>Годишно заседание на Комитета по управление на риска за отчитане на дейността по управление на риска за текущата година и поставяне на целите и задачите по процеса на управление на риска в АПИ за следващата година</p>

№	Дейност	Действие/ отговорен експерт	Продължителност / Срок	Стандартизирани образци
1	Провеждане на Годишната работна среща			
1.1	Ревизирани цели на АПИ за настоящата година.	Управителен Съвет, Председател на УС на АПИ, Директори на дирекции в ЦА на АПИ	Поне 2 седмици преди началото на Годишната работна среща	
1.2	Определяне на Оценители на риска . Предполага се, че 5 човека е оптималната бройка.	Директор на Дирекция	Поне 1 седмица преди началото на Годишната работна среща	Писмо до Председателя на Комитета по управление на риска
1.3	Назначаване на работни групи от оценители на риска	Председател на УС на АПИ или член на УС на АПИ		Заповед на Председателя на УС на АПИ
1.4	Откриване на Годишната работна среща за оценка на риска	Оценители на риска, Председател на Комитета по управление на риска на	В началото на настоящата година.	
1.5	Идентифициране на рисковете	Всеки оценител на риска индивидуално	По време на Годишна работна среща	Списък на рисковете /Приложение №1, Фаза 1 от база данни за риска/
1.6	Подготовка на обобщения Списък на рисковете и изпращането му до оценителите	Оценители на риска от Дирекция „АРОК”	По време на Годишна работна среща	Обобщения Списък на рисковете /Приложение №1, Фаза 2 от база данни за риска/
1.7	Оценяване на въздействието и вероятността на всеки риск от Обобщения Списък на рисковете	Всеки оценител индивидуално	По време на Годишна работна среща	Резултати от оценяването на риска/Приложение №1, Фаза 2 от база данни за риска/
1.8	Подготовка на обобщените резултати от оценката на риска в	Оценители на риска от Дирекция „АРОК”	По време на Годишна работна среща	Обобщените резултати от оценката на риска

	<p>графичен или табличен формат. В случай, че няма рискове под въпрос.</p>			Точка в базата данни за риска /Приложение №1, Фаза 3 /
1.9	<p>В случай, че има рискове под въпрос, се организира преценяване /Фаза 2/</p>	<p>Оценители на риска, Председател на Комитета по управление на риска</p>		
1.10	<p>При анализа се определя: <u>По приложение № 2</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Реакцията спрямо рисковете, • Контролни дейности за ограничаване на идентифицираните рискове, • Оценката на остатъчния риск по стойност на риска и ефективност на контрола остатъчните рискове • Отношение към ефективността • Отговорните лица • Краен срок за изпълнение на контролните дейности <p><u>По приложение № 3</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Допълнителни действия, необходими ресурси и отговорни лица за ограничаване на остатъчните рискове • Начините за наблюдение и докладване на изпълнението на дейностите по процеса на ограничаване на въздействието на риска. • Целта на действията необходими за ограничаване на 	<p>Оценители на риска, Председател на Комитета по управление на риска</p>		<p>Планове за управление на риска и Планове за ограничаване въздействието на риска</p> <p>/Приложение №2 и Приложение № 3 /</p>

	<p>остатъчните рискове;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Срока за ограничаване на риска в рамките на приетия Риск-апетит (праг на търпимост) 			
1.11	<p>Вписване на резултатите от Годишната работна среща за оценка на риска в базата данни за риска</p>	<p>Оценители на риска от Дирекция „АРОК”, Председател на Комитета по управление на риска</p>	<p>В срок от четири седмици от приключването на Годишната работна среща за оценка на риска</p>	<p>Създаване на Планове за управление на риска и Планове за ограничаване въздействието на риска /Приложение №2 и Приложение № 3 /</p>
1.12	<p>Съгласуване на Плана за управление на риска и Плана за ограничаване въздействието на риска :</p> <p>След изготвянето Плана за управление на риска се съгласува в хронологичен ред от Началник отдел „МОР”, Директор на ресорната Дирекция и Председател на Комитета по управление на риска</p>	<p>Началник отдел „КДАР”,</p> <p>Директор на Дирекция,</p> <p>Председател на Комитета по управление на риска</p>	<p>Длъжностните лица, трябва да изразят становище (съгласие или не), относно Плана за управление на риска в срок както следва:</p> <p>Един работен ден, след изготвянето на Плана</p> <p>Три работни дни, след получаването му от Дирекция “АРОК”</p> <p>Три работни дни, след получаването му от ресорната Дирекция.</p>	<p>Планове за управление на риска и Планове за ограничаване въздействието на риска</p> <p>/Приложение №2 и Приложение № 3 /</p>
1.13	<p>Изпращане на Плана за управление на риска с доклад за одобрение от УС на АПИ</p>	<p>Председател на Комитета по управление на риска</p>	<p>Един работен ден, след съгласуването му</p>	<p>/Приложение №2 и Приложение № 3 /</p>
1.14	<p>Преглед на плана за управление на риска от Управителния съвет, който може да даде релевантни указания</p>	<p>Управителен съвет</p>	<p>На първото свое заседание</p>	<p>Допълване на Плана за управление на риска и/или Плана за ограничаване въздействието на риска.</p>
1.15	<p>Вписване на</p>	<p>Оценители на</p>		<p>Корекция на Плана</p>

	предложенията на УС на АПИ /ако има такива/	риска от Дирекция „АРОК”, Председател на Комитета по управление на риска		за управление на риска и/или Плана за ограничаване въздействието на риска.
1.16	Одобряване на План за управление на риска и Плана за ограничаване въздействието на риска	УС на АПИ	На първото заседание на УС на АПИ	Одобрен План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска– част 2 и част 3 от база данни /Приложение №2 и Приложение №3/
1.17	Утвърждаване на План за управление на риска и Плана за ограничаване въздействието на риска	Председател на УС на АПИ, Член на УС на АПИ	След решение на УС на АПИ	Одобрен План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска– част 2 и част 3 от база данни /Приложение №2 и Приложение №3/
2 Документиране				
2.1	Утвърдените от Председателя или Член на УС на АПИ, План за управление на риска и Плана за ограничаване въздействието на риска се класират и съхраняват в общия Риск-регистър в Дирекция „АРОК”	Председател на Комитета по управление на риска, Оценители на риска от Дирекция „АРОК”	След утвърждаване от Председателя или Член на УС на АПИ	Одобрен План за управление на риска и План за ограничаване въздействието на риска– част 2 и част 3 от база данни /Приложение №2 и Приложение №3/
3 Мониторинг				
3.1	Инициране на тримесечни срещи за наблюдение на	Председател на Комитета по управление на	На три месеца за проекти, на шест месеца за ЦА на АПИ	Писмо за организиране на срещата

	постижението на целите, включени в Планове за ограничаване на риска.	риска		
3.2	Мониторинг и анализ на постижението на целите, включени в Планове за ограничаване на риска.	Оценители на риска	По време тримесечната среща	Приложение № 4.1 и Приложение № 4.2
3.3	Изготвяне на коригирани планове за ограничаване на риска (при необходимост и План за управление на риска).	Оценители на риска от Дирекция „АРОК”	След приключване на тримесечната среща	Коригиран План за ограничаване на риска /актуализирана Част 3 от база данни за риска – Приложение №3/ (при необходимост и План за управление на риска- актуализирана Част 2 от база данни за риска – Приложение №2)

УТВЪРДИЛ:.....
/Председател или член на УС на АПИ/

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИ ОТ ОДИТЕН ДОКЛАД

Одитна институция	
Период на одита	
Име на програмата	
Тема на одита	
Дата на доклада	
Статус на доклада	

№	Препоръки	Ниво на риска	Предложени дейности	Отговорно лице/лица	Краен срок

Ниво на риска	Последствия
Висок	При непредприемане на мерки пропускът ще окаже сериозно влияние върху дейността на АПИ
Среден	При непредприемане на мерки пропускът ще окаже средно влияние върху дейността на АПИ
Нисък	При непредприемане на мерки пропускът ще окаже съществено влияние върху дейността на АПИ

Съгласувано:
Директор на Дирекция „АРОК”
Директор на Дирекция.....
/ всички структурни звена, към които дейност са отправени препоръки в одитния доклад /
Началник на отдел на Дирекция.....

Изготвено от:
Експерт-отделна Дирекция.....
Дата:

УТВЪРДИЛ:.....
 Председател или член на УС на АПИИ

ОБОБЩЕН ОТЧЕТ ПО ПРЕДПРИЕТИ ДЕЙНОСТИ ПО ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИ ОТ ОДИТЕН ДОКЛАД

Одитна институция	
Период на одита	
Име на програмата	
Тема на одита	
Дата на доклада	
Статус на доклада	

№	Препоръки	Ниво на риска	Предложени дейности	Отговорно лице/лица	Статус към /дата/

Съгласувано:
 Директор на Дирекция „АРОК”

Съгласувано:
 Началник на отдел „КД и АР”

Изготвено от:.....

Дата: